
Signalering Ouderenmishandeling in de Acute Zorgketen

Dr. Karin Landsbergen

**Senior-onderzoeker Lectoraat Acute Intensieve Zorg
Hoofddocent Maatschappelijk Werk en Dienstverlening**

HAN

Samenwerking Praktijk - Onderzoek

MA Charlotte Minkhorst-Otten
Dr. Karin Landsbergen
Dr. Sivera Berben

Dr. Marian Adriaansen
Dr. Josien Caris
Dr. Lilian Vloet

Meldcode Huiselijk Geweld

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

De vijf verplichte stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling:

1. In kaart brengen van signalen
2. Overleggen met collega en eventueel raadplegen Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, Steunpunt Huiselijk geweld of letselduidingdeskundige
3. Gesprek met cliënt
4. Wegen van het geweld of de kindermishandeling, bij twijfel altijd AMK of SHG raadplegen
5. Beslissen: hulp organiseren of melden

Wat is ouderenmishandeling?

Al het handelen of nalaten van handelen van al degenen die in een persoonlijke en/of professionele relatie met de oudere (> 65 jaar) staan,

waardoor de oudere persoon (herhaaldelijk) lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade lijdt dan wel vermoedelijk zal lijden en

waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

[Comijs et al, 1996]

Hoe vaak wordt er mishandeld?

- ❖ 200.000 ouderen (1:20)
- ❖ 30% van de dementerenden
- ❖ 5,5% van zelfstandig wonende ouderen
- ❖ 2014: 2.360 meldingen en adviesvragen bij 31 Steunpunten Huiselijk Geweld / Veilig Thuis)
- ❖ Stijging van 39% ten opzichte van 2013 (n=1.703)

Bron: Movisie, 2015

Vormen van mishandeling

- ❖ Lichamelijke mishandeling
- ❖ Psychische mishandeling
- ❖ Verwaarlozing, lichamelijk en psychisch
- ❖ Financiële uitbuiting
- ❖ Schending van rechten: vrijheid, privacy, zelfbeschikking
- ❖ Seksueel misbruik

Risicofactoren bij de oudere

- ❖ Toenemende afhankelijkheid
- ❖ Familiageschiedenis van geweld
- ❖ Ingrijpende voorvallen (overlijden, scheiding)
- ❖ Isolement

Wie mishandelen?

- ❖ Plegers uit de huiselijke kring:
  - kinderen en kleinkinderen (52%)
  - partner (33%)
  - familie/buren/kennissen (13%)
- ❖ Hulpverleners: (1%)
  - verzorgenden
  - verpleegkundigen
  - geneeskundigen
  - begeleidend personeel
- ❖ Vrijwilligers (0.5%)

Risicofactoren bij de pleger

- ❖ Afhankelijkheid
- ❖ Overbelasting
- ❖ Psychische gesteldheid (verslaving, alcoholisme, psychiatrische stoornis)

Wat doe je?

Op de SEH:

- ❖ Mw, 75 jaar, dementerend angstig, gedesoriëteerd.
- ❖ Brandwond hand
- ❖ Verhaal: gebrand aan oven
- ❖ Top-teen onderzoek: blauwe plekken bovenarm

Wat doe je?

Op de SEH:

- ❖ Weduwe 79 jaar, gevallen met rollator schouderfractuur?
- ❖ Schoonzoon meegekomen naar SEH
- ❖ Foto's: geen fractuur, mw. mag naar huis
- ❖ Schoonzoon: "kan mw. s.v.p. opgenomen worden, mijn vrouw kan de zorg niet meer aan"

Mishandeling

- ❖ Opzettelijke mishandeling (actief of passief)
- ❖ Ontspoorde zorg: mishandeling als gevolg van overbelasting van de mantelzorg

www.movisie.nl

Wat doe je?

- ❖ Ambulance brengt alleenstaande man van 85 jaar terug naar huis
- ❖ Lichte brandwonden t.g.v. vlam in de pan
- ❖ Huis blijkt vies, koelkast ligt vol beschimmeld etenswaar

Wie kunnen signaleren?

- Professionals in de gezondheidszorg
  - Thuiszorg
  - Huisartsen
  - Ambulance
  - SEH
- Professionals in het welzijnswerk
- Vrijwilligers

Doel onderzoek

Ouderenmishandeling in de acute zorgketen
vroegtijdig en systematisch signaleren en
hierover communiceren in de keten

Methode

- ❖ Literatuurstudie
- ❖ Veldraadpleging: SEH en Ambulance
- ❖ Gezamenlijk ontwikkelen:
  - signaleringsinstrument
  - protocol
  - scholing

Resultaat Signaleringsinstrument

**Heeft u een niet pluis gevoel of vermoeden van
ouderenmishandeling? Nee / Ja**

- ❑ Is interactie met de mantelzorgster/familie kloppend?
- ❑ Is er een passende verklaring van de klacht en/of letsel?
- ❑ Is er (vermoeden van) overbelasting van de (mantel)zorgster?
- ❑ Anders, namelijk.....

Planning

- ❖ Mei-Augustus: Scholing 1 SEH en 1 RAV
- ❖ September-November: Feasibility study signaleringsinstrument en protocol
- ❖ December: Evaluatie + Vervolgstappen

Mijn dochter zou me helpen met de boodschappen.
Vaak heeft ze het druk. Dan blijft de koelkast leeg.

Het is eerder ouderenmishandeling dan je denkt. **Praat erover.**
www.ouderenmishandelinggelderlandzuid.nl

Deze campagne is een initiatief van samenwerkende (zorg)instellingen in Gelderland-Zuid